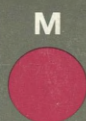
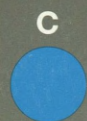

Grey Scale #13

A

1

2

3

4

5

6

M

8

9

10

11

12

13

14

15

B

17

18

19

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Plech. - 36/46

05.

REGULAMIN SŁUŻBY WEWNĘTRZNEJ

CZĘŚĆ VI.

SŁUŻBA W GARNIZONIE

WOJSKOWY
INSTYTUT NAUKOWO - WYDAWNICZY

1 9 4 6

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Flech. — 36/45

Og.

**REGULAMIN
SŁUŻBY WEWNĘTRZNEJ**

CZĘŚĆ VI.

SŁUŻBA W GARNIZONIE

**WOJSKOWY
INSTYTUT NAUKOWO - WYDAWNICZY**

---

1 9 4 6

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Piech. - 30/46

Og.

REGULAMIN SŁUŻBY WEWNĘTRZNEJ

CZĘŚĆ VI.

SŁUŻBA W GARNIZONIE

WOJSKOWY
INSTYTUT NAUKOWO - WYDAWNICZY

1 9 4 6

Wyższa Szkoła Oficerów
Politycznych
Nr 40

355R:355.6

MINISTERSTWO OBRONY NARODOWEJ

Warszawa, dnia 8. VIII 1946 r.

ROZKAZ WPROWADZAJĄCY

Zatwierdzam do użytku służbowego „Regulamin służby wewnętrznej część VI — Służba w garnizonie”.

Równocześnie unieważniam wszystkie niezgodne z postanowieniami powyższego regulaminu rozkazy, przepisy i zarządzenia.

MINISTER OBRONY NARODOWEJ

(-) ŻYMIERSKI

Marszałek Polski

1
359/R

~~1585/Z~~

Rozdział I

ZASADY OGÓLNE

Miejscowość, ewentualnie zespół mniejszych miejscowości, w których stale przebywają formacje, sztaby, instytucje i zakłady wojsk lądowych, lotnictwa i marynarki wojennej, nazywa się garnizonem.

Nazwę garnizonu określa się nazwą miejscowości.

Granice danego garnizonu określa w swym rozkazie dowódca odnośnego okręgu wojskowego, stosownie do wymagań służby.

Formacje, przebywające w danym garnizonie stale lub czasowo (nie mniej niż 3 dni), stanowią jego załogę.

Ogólne kierownictwo służbą garnizonową należy do ministra obrony narodowej.

Dowódca okręgu wojskowego kieruje ogólnym tokiem służby w garnizonach na podległym mu obszarze i rozstrzyga wszelkie sprawy wątpliwe, natury lokalnej, w zakresie tej służby.

1.
Garnizon.

2.
**Granice
garnizonu.**

3.
Załoga.

4.
Zależność.

5.
Komendant
garnizonu
i zastępca ko-
mendanta gar-
nizonu do spraw
pol. - wych.

Dla regulowania służby garnizonowej do-
wódca okręgu wojskowego wyznacza: —

— na komendanta garnizonu najstarszego
stopniem i starszeństwem dowódcę for-
macji, załogującej stale w danym garni-
zonie;

— na zastępcę komendanta garnizonu do
spraw pol.-wych. — zastępcę dowódcy
do spraw pol.-wych. tej formacji, któ-
rej dowódca jest komendantem garni-
zonu.

UWAGI: 1) W garnizonach i bazach morskich gdzie
załogę stanowią jednostki marynarki wojennej lub obro-
ny wybrzeża, komendanta i zastępcę komendanta gar-
nizonu do spraw pol.-wych. wyznacza na powyższej za-
sadzie z podległych mu oficerów dowódca marynarki wo-
jennej.

2) Jeśli w garnizonie nie stacjonuje żaden oddział li-
niowy, to na komendanta i zastępcę komendanta garni-
zonu do spraw pol.-wych. dowódca okręgu wojskowego
wyznacza najwyższych stopniem i starszeństwem ofic-
rów (zastępcę komendanta z korpusu ofic. pol.-wych.),
mających stały przydział służbowy w danym garnizonie.

3) W obozach ćwiczebnych komendantem garnizonu
jest komendant obozu w przypadku, gdy nie ma spo-
śród dowódców jednostek wojskowych oficera wyższego
stopniem i starszeństwem od komendanta obozu. W przy-
padku, gdy dowódca jednostki wojskowej jest wyższy
stopniem, obejmuje wówczas komendę garnizonu, a ko-
mendant obozu jest jego organem wykonawczym w za-
kresie służby garnizonowej. W obu przypadkach zastęp-
cą komendanta garnizonu jest najstarszy stopniem
i starszeństwem oficer pol.-wych. jednostki, przebywa-
jącej w obozie ćwiczebnym.

4) Na poligonach, podczas obecności ćwiczących jednostek, komendantem garnizonu jest dowódca jednostki, jeśli jest wyższy stopniem i starszeństwem od komendanta poligonu. W takim przypadku komendant poligonu jest jego organem wykonawczym w sprawach poligonowych. Zastępca dowódcy jednostki, której dowódca jest komendantem garnizonu, jest podówczas zastępcą komendanta garnizonu do spraw pol.-wych.

O objęciu lub zdaniu obowiązków komendanta lub jego zastępcy do spraw pol.-wych. komendant garnizonu melduje dowódcy okręgu wojskowego, podaje do wiadomości w rozkazie garnizonowym i zawiadamia o tym miejscowe władze administracyjne.

Zastępca komendanta garnizonu do spraw pol.-wych. melduje o tym ponadto zastępcy dowódcy okręgu wojskowego do spraw pol.-wych. W przypadku krótkiej nieobecności (krótkotrwała choroba, podróż służbowa lub inne przeszkody w wykonywaniu służby) komendant garnizonu w swym rozkazie garnizonowym poleca pełnienie swych obowiązków najwyższemu stopniem i starszeństwem oficerowi, mającemu stały przydział służbowy w garnizonie, meldując o tym dowódcy okręgu wojskowego. W razie dłuższej nieobecności komendanta garnizonu, dowódca okręgu wojskowego wyznacza jego zastępcę w swym rozkazie.

W razie krótkiej nieobecności zastępcy komendanta garnizonu do spraw pol.-wych., spowodowanej wyżej wspomnianymi przyczynami, komendant garnizonu poleca pełnienie obowiązków zastępcy komendanta gar-

nizonu najwyższemu stopniem i starszeństwem oficerowi pol.-wych., mającemu stałą przydział służbowy w garnizonie, meldując o tym dowódcy okręgu wojskowego i zastępcy dowódcy okręgu wojskowego do spraw pol.-wych.

W razie dłuższej nieobecności, dowódca okręgu wojskowego wyznacza w swym rozkazie zastępcę komendanta garnizonu do spraw pol.-wych, na wniosek zastępcy dowódcy okręgu wojskowego do spraw pol.-wych.

Komendant garnizonu spełnia swe czynności niezależnie od przybycia w skład załogi garnizonu oficera wyższego od niego stopniem lub starszeństwem, aż do otrzymania rozkazu dowódcy okręgu wojskowego o wyznaczeniu nowego komendanta garnizonu. To samo dotyczy również zastępcy komendanta garnizonu do spraw pol.-wych.

Zarządzenia komendanta garnizonu, dotyczące służby i porządku w garnizonie, podlegają bezwzględnemu wykonaniu zarówno przez formacje, stanowiące załogę garnizonu, jak i przez formacje i poszczególne osoby wojskowe, chwilowo zatrzymujące się lub przemaszerowujące przez teren danego garnizonu.

Rozdział II

WŁADZE GARNIZONOWE

Komendant garnizonu jest odpowiedzialny za należyty tok służby garnizonowej i wraz ze swym zastępcą do spraw pol.-wych. odpowiada za bezpieczeństwo i porządek w garnizonie. W zakresie tych obowiązków komendant garnizonu i jego zastępcą są przełożonymi poszczególnych wojskowych i formacji, stanowiących stałą załogę garnizonu, względnie przebywających chwilowo na obszarze danego garnizonu.

Komendant garnizonu reguluje służbę garnizonową, nie wkraczając w wewnętrzne sprawy organizacyjne, sprawy wyszkolenia pol.-wych., gospodarcze i administracyjne formacji.

Komendantom garnizonów przysługuje następujący zakres władzy dyscyplinarnej:

- komendantowi garnizonu m. st. Warszawy — jak dowódcy dywizji;
- komendantom garnizonów w miastach wojewódzkich — jak dowódcy brygady, o ile nie zajmują stanowiska wyższego;
- komendantom garnizonów w miastach powiatowych — jak dowódcy pułku, o ile nie zajmują stanowiska wyższego;

6.
Zakres władzy i odpowiedzialności komendanta garnizonu i jego zastępcy do spraw pol. - wych.

7.
Zakres władzy dyscyplinarnej komendantów garnizonu.

- zastępcom komendantów garnizonów do spraw pol.-wych. przysługuje zakres władzy dyscyplinarnej o jeden stopień niższy od komendantów garnizonu;
- komendantom obozów ćwiczebnych — zakres, przysługujący zajmowanym przez nich stanowiskom. To samo dotyczy ich zastępców do spraw pol.-wych.

8.
Uprawnienia
komendanta
garnizonu
w przypadkach
kłęsk
żywiolowych.

W wypadkach kłęsk żywiolowych (powódź, ruszenie lodów, zamiecie śnieżne, pożary lasów itp.) ze względu na rozmiary i charakter kłęsk, zagrażających życiu i mieniu ludności lub powodujących dezorganizację normalnego toku życia, mogą być powoływane oddziały wojskowe do pomocy władzom cywilnym na prośbę tychże władz i na specjalne zarządzenie komendanta garnizonu w wypadku, gdy siły i środki władz cywilnych okażą się niewystarczające dla celów zapobiegawczych i ratowniczych.

W takich wypadkach komendant garnizonu ma obowiązek:

- a) kierowania akcją ratowniczą, powołując do pomocy osoby wyznaczone przez władze cywilne,
- b) ewakuacji urzędów państwowych, samorządowych, ludności cywilnej itp. z rejonów zagrożonych,
- c) użycia do akcji ratowniczej wszystkich lądowych i wodnych środków lokomocji oraz sprzętu ratowniczego, stanowiącego własność prywatną, bądź należą-

cego do urzędów państwowych, samorządowych itp.,

- d) używania bez jakichkolwiek ograniczeń wszystkich środków łączności zarówno państwowych, jak i komunalnych.

W wypadkach nagłych do udzielenia pierwszej pomocy jest uprawniony oficer inspekcyjny garnizonu, który melduje o tym bezwzględnie komendantowi garnizonu, a ten dowódcy okręgu wojskowego.

Udzielenie pomocy przez wojska w zakresie przekraczającym możliwości komendantów garnizonu i na dłuższy okres czasu może nastąpić za zezwoleniem i na rozkaz ministra obrony narodowej, w wypadkach nagłych — na rozkaz dowódców okręgów wojskowych.

Do obowiązków komendanta garnizonu należy:

- a) regulowanie garnizonowej służby inspekcyjnej oraz garnizonowej służby wartowniczej;
  - b) ustalanie przepisów alarmowych dla garnizonu oraz sprawdzanie gotowości bojowej załogi;
  - c) utrzymywanie stałego kontaktu i ścisła współpraca z przedstawicielami Milicji Obywatelskiej i Bezp. Publ. dla zapewnienia bezpieczeństwa i porządku w garnizonie;
- udzielanie, na żądanie Milicji Obywatelskiej i Urzędu Bezp. Publ. natychmiastowej i wystarczającej pomocy dla zapewnienia porządku i bezpieczeństwa publicznego, nie czekając na rozkaz DOW;

9.

Obowiązki komendanta garnizonu.

- w razie wybuchu rozruchów w garnizonie i zagrożenia bezpieczeństwa publicznego, przywrócenie porządku łącznie z organami bezpieczeństwa publicznego;
- d) reprezentowanie wraz z zastępcą do spraw pol.-wych. władz wojskowych garnizonu, w myśl zarządzeń i wytycznych przełożonych, na uroczystościach i imprezach o charakterze ogólnopństwowym, wzgl. lokalnym oraz rozstrzyganie o udziale w nich dowódców i żołnierzy podległych im formacjom na terenie garnizonu;
  - e) opracowywanie elaboratów mobilizacyjnych w ramach garnizonu, z uwzględnieniem planów obrony przeciwlotniczej, przeciwgazowej i przeciwdesantowej;
  - f) regulowanie za pośrednictwem rejonowych zarządów kwat.-bud. budownictwa i remontu pomieszczeń oraz zakwaterowania oddziałów wraz z nadzorem nad administracją koszar w zakresie utrzymywania ich w należyтым stanie;
  - g) podział obiektów wojskowych wewnątrz garnizonu między poszczególne formacje i przekazywanie dowódcom formacji uprawnień do rozporządzania nimi i zarządzania wszystkimi przydzielonymi im pomieszczeniami;

UWAGI: 1) Komendant garnizonu może zastrzec sobie wyłączne prawo rozporządzania pewną częścią budynków o znaczeniu garnizonowym, aczkolwiek znajdują się one w obrębie koszar zajmowanych przez formacje.

2) Przydział mieszkań w budynkach wojskowych leżących poza obrębem koszar należy wyłącznie do komendanta garnizonu.

- h) wydawanie garnizonowych zarządzeń przeciwpożarowych dla zabezpieczenia budynków i obiektów wojskowych przed pożarem i kontrola sprzętu przeciwpożarowego, zarządzanie garnizonowych ćwiczeń przeciwpożarowych i kontrola zarządzeń przeciwpożarowych, wydanych przez dowódców formacji, zakładów i instytucji wojskowych, mieszczących się na terenie garnizonu;
- i) wydawanie zarządzeń dotyczących pomieszczenia przejściowych transportów i zakwaterowania pojedynczych żołnierzy; przedłużanie względnie wystawianie nowych rozkazów wyjazdu dla wojskowych przebywających służbowo w garnizonie, którym wygaś termin rozkazu wyjazdu;
- j) nadzór nad zakładami i urządzeniami garnizonowymi (wartownie, areszty garnizonowe, kościoły i kaplice garnizonowe, place ćwiczeń, place sportowe, strzelnice, kąpieliska, pralnie garnizonowe itp.), regulowanie kolejnego korzystania z tych urządzeń i zakładów przez poszczególne formacje wraz z wyznaczeniem formacyj do utrzymywania w nich porządku i czystości oraz wyznaczanie kąpielisk (rzeki i jeziora) z wydaniem przepisów bezpieczeństwa w czasie kąpieli;
- k) ogólny nadzór nad garnizonowymi izbami chorych i garnizonowymi przychodniami oraz wyznaczanie do tych zakła-

dów personelu pomocniczego tak oficerów jak i szeregowych;

- l) ogólny nadzór nad cmentarzami garnizonowymi pozostającymi pod zarządkiem wojskowym;
- ł) regulowanie dostarczania środków transportowych, w razie uzasadnionej potrzeby, przez formacje posiadające środki transportowe formacjom, które ich nie posiadają oraz formacjom, którym własne środki transportowe nie wystarczają; w takich wypadkach należy uwzględnić własne potrzeby formacji dostarczającej środków transportowych;
- m) wydawanie rozkazów dotyczących służby sanitarnej lub weterynaryjnej w garnizonie, po zasięgnięciu poprzednio fachowej opinii naczelnego lekarza lub naczelnego lekarza weterynaryjnego garnizonu, względnie na podstawie wniosków przez nich przedstawionych;
- n) wydawanie przepisów higienicznych i sanitarnych w porozumieniu z właściwymi władzami;
- o) wydawanie zarządzeń co do konwojowania zbiegów i aresztowanych do miejsc przeznaczenia;
- p) nadzór nad aresztantami umieszczonymi w aresztach garnizonowych, odnośnie wyżywienia, ubioru i czystości;
- r) regulowanie ruchu wojskowych pojazdów kołowych i samochodowych w garnizonie, po porozumieniu się z władzami cywilnymi;

- s) regulowanie wszelkich spraw, wynikających ze stosunków dowództw i osób wojskowych z władzami państwowymi i samorządowymi, porozumiewanie się z tymi władzami w sprawie świadczeń ludności (kwatery itp.) oraz rozdział ich na potrzeby wojska; regulowanie w porozumieniu z urzędem pocztowo-telegraficznym pory i sposobu odbierania korespondencji służbowej przez formacje garnizonu oraz nadzór nad zachowaniem obowiązujących przy tym przepisów;
- t) wydawanie wraz z zastępcą komendanta do spraw pol.-wych. zarządzeń ograniczających lub zabraniających uczęszczania do lokali publicznych (restauracje, bary, kawiarnie, gospody, teatry itp), o ile, ze względu na karność i moralność lub higienę, uważają takie zarządzenia za wskazane;
- u) opieka, wraz z zastępcą komendanta do spraw pol.-wych, nad garnizonowymi instytucjami kulturalno - oświatowymi, jak: kluby, teatry, kina, świetlice garnizonowe itp., popieranie wszelkimi środkami sportu w wojsku, wykraczającego poza wewnętrzne życie formacyj;
- v) regulowanie wraz z zastępcą komendanta do spraw pol.-wych. udziału wojska w uroczystościach, obchodach, nabożeństwach, przyjęciach itp.;
- w) sporządzanie i wystawianie aktów zejścia żołnierzy, zmarłych w takich okolicznościach, w których właściwe władze nie

mogą się tym zająć, wraz z przekazywaniem tychże właściwym władzom;

- x) wyznaczanie wraz z zastępcą komendanta do spraw pol.-wych. orkiestr wojskowych na występy służbowe, jak: parady, msze polowe, akademie, zmiany wart, capstrzyki, pogrzeby wojskowe, koncerty na placach publicznych itp. uroczystości, związane z oficjalnym udziałem wojska:

UWAGA. O wszelkich poza służbowych występach orkiestr decydują ich dowódcy, meldując o tym każdorazowo komendantowi garnizonu i jego zastępcy do spraw pol.-wych., którzy, o ile uznają za stosowne, mogą występować.

- y) oznaczanie obszaru, w obrębie którego zwarte oddziały oddają honory, określanie miejsc, które należy uważać za spacerowe i określanie granicy, poza którą nie wolno wydalać się bez przepustki;
- z) zwracanie uwagi na wzajemne koleżeńskie obcowanie żołnierzy w garnizonie oraz poprawne zachowanie się żołnierzy względem ludności cywilnej.

Komendant garnizonu może przekazać według swego uznania organom wykonawczym wykonywanie powyższych obowiązków za wyjątkiem ustępów a), b), c), d) niniejszego punktu. Nie zmniejsza to jednak jego odpowiedzialności osobistej.

**10.
Organa
wykonawcze
komendanta
garnizonu.**

Organami wykonawczymi komendanta garnizonu są komendy lokalne (komendant miasta, oficer placu).

UWAGA. Oficerem placu nazywa się oficer pełniący służbę komendanta miasta w garnizonie, w którym nie ma przewidzianej etatowo komendy miasta.

11.
Obowiązki
komendanta
miasta i ofi-
cera placu.

Komendant miasta i oficer placu są zależni bezpośrednio od komendanta garnizonu (z wyjątkiem komendanta m. Warszawy, który podlega bezpośrednio dowódcy okręgu wojskowego). Pełnią oni swą funkcję w myśl wskazówek komendanta garnizonu jako jego organa wykonawcze w sprawach służby w garnizonie.

Należy do nich:

- a) przedstawianie komendantowi garnizonu wniosków co do podziału garnizonowej służby wartowniczej pomiędzy formacje garnizonu, po uwzględnieniu ich stanu liczebnego i potrzeb wewnętrznych;
- b) opracowywanie instrukcji dla poszczególnych wart i posterunków garnizonowych, w myśl wytycznych komendanta garnizonu, w porozumieniu z komendantami ochraniających obiektów;
- c) troska o wyposażenie wartowni garnizonowych w wodę, światło, opał, środki przeciwpożarowe i alarmowe, telefon itp. oraz kontrola nad utrzymaniem w nich porządku i czystości;
- d) prowadzenie dokładnego wykazu jednostek znajdujących się stale w garnizonie, o ile to jest potrzebne ze względu na pełnione przez nie funkcje, prowadzenie aktualnego wykazu mieszkań oficerów i podoficerów zawodowych w budynkach wojskowych i prywatnych poza obrębem koszar;

- e) dostarczanie kwater dla wojskowych przybywających służbowo do garnizonu w myśl obowiązujących przepisów o kwaterunku wojska, po uprzednim porozumieniu się w razie potrzeby z władzami komunalnymi;
- f) nadzór, ewidencja i przestrzeganie przepisów dotyczących przemarszów wojska i transportów wojskowych;
- g) prowadzenie ksiąg meldunkowych;
- h) interwencja w wypadkach, jeżeli wojskowi przebywający przejściowo w garnizonie z jakichkolwiek powodów nie wrócili do swych formacyj;
- i) nadzór nad przestrzeganiem przez wojskowych:
  - ogólnych przepisów o umundurowaniu;
  - oddawania honorów (regulamin sł. wewn. cz. III) oraz rozkazów o zachowaniu się w miejscach publicznych;
- j) utrzymanie, w porozumieniu z organami bezpieczeństwa publicznego, porządku podczas publicznych wystąpień, w których wojsko bierze udział;
- k) wyznaczanie trasy dla capstrzyków wojskowych i dopilnowanie ich terminowego wyruszenia.

Komendantowi miasta i oficerowi placu wolno zwracać się wprost do dowódców formacyj załogi garnizonu w formie: „z rozkazu komendanta garnizonu”.

Komendant miasta i oficer placu posiadają prawa przełożonego w stosunku do podległego im personelu oraz szeregowych, przebywających przejściowo w garnizonie. Ponadto komendant miasta posiada prawa przełożonego wobec podoficerów i szeregowych wszystkich formacyj załogi garnizonu. Zakres władzy dyscyplinarnej komendanta miasta jest niższy o jeden stopień od przysługującego komendantowi garnizonu.

Oficer placu posiada zakres władzy dyscyplinarnej dowódcy batalionu w stosunku do podległego mu personelu oraz szeregowych przebywających przejściowo w danym garnizonie.

Rozdział III

TOK SŁUŻBY W GARNIZONIE

12. Odprawy. Pomimo wydania rozkazów garnizony-
wych, regulujących porządek i tok służby
w garnizonie, komendant garnizonu w miarę
potrzeby zarządza odprawy z dowódcami for-
macyj załogi garnizonu.

Decyzje komendanta garnizonu względnie
wytyczne, podane w formie ustnej w czasie
odprawy, winny być potwierdzone pisemnie
w rozkazie garnizonowym.

13. Raporty. Dane ,dotyczące stanu liczebnego formacyj,
przedkładają dowódcy jednostek komendan-
towi garnizonu w formie „Miesięcznego wy-
kazu stanu faktycznego” według ustalonego
wzoru w przewidzianych terminach.

O godzinie ustalonej przez komendanta
garnizonu odbywa się „raport” w kome-
ndzie garnizonu.

14. Meldunki. O wszelkich wydarzeniach nadzwyczajnych
meldują formacje natychmiast komendantowi
garnizonu. O większych ćwiczeniach polo-
wych, ćwiczeniach nocnych itp. meldują naj-
później na 12 godzin przed ich rozpoczęciem.

O ćwiczeniach polowych połączonych
z ostrym strzelaniem lub użyciem materiałów

wybuchowych meldują tydzień naprzód. Komendant garnizonu zawiadamia o powyższych ćwiczeniach władze cywilne, z prośbą o podanie ich do wiadomości publicznej, w sposób przyjęty w danej miejscowości (prasa, ogłoszenie przez gminy itp.).

Komendant garnizonu wydaje dowódcom formacyj załogi znaki rozpoznawcze (hasłodzew) pisemnie w opieczetowanej kopercie codziennie względnie, o ile uzna za stosowne, na czas dłuższy (najwyżej na jedną dekadę co 1, 11 i 21 każdego miesiąca).

Oficer inspekcyjny garnizonu odbiera znaki rozpoznawcze przy meldowaniu o objęciu służby u komendanta garnizonu.

Stosunek komendanta garnizonu do władz cywilnych (państwowych i samorządowych) opiera się na ścisłym porozumieniu i na współdziałaniu.

Komendant garnizonu czuwa nad przestrzeganiem przez osoby wojskowe zarządzeń władz cywilnych, które dotyczą również osób wojskowych.

Komendant garnizonu czuwa nad tym, aby bez jego zezwolenia władze cywilne nie dokonywały żadnych czynności w budynkach i na terenach pozostających pod zarządem wojska.

Do uczestniczenia w czynnościach władz cywilnych dokonywanych w budynkach i na terenach będących pod zarządem wojska komendant garnizonu lub dowódca właściwej formacji wyznacza oficera.

15.
Znaki
rozpoznawcze.

16.
Stosunek
do władz
cywilnych.

17.

Przepisy
meldunkowe
dla formacji i
poszczególnych
wojskowych,
chwłlowo prze-
bywających
w garnizonie.

Dowódcy formacji, które chwilowo zatrzymują się na obszarze garnizonu na czas dłuższy niż 6 godzin, składają o tym meldunek komendantowi garnizonu. Dotyczy to również eskort i konwojów. Dowódcy transportów kolejowych i wodnych składają meldunek o swym przybyciu komendantowi garnizonu w razie zdecydowanego postoju na danej stacji (przystani) ponad 6 godzin.

Wszyscy wojskowi w służbie czynnej i duchowni wojskowi, przybywając do garnizonu służbowo lub na urlop ponad 24 godzin, powinni osobiście zameldować swój przyjazd i odjazd w wojskowej komendzie lokalnej.

W przypadkach, gdyby w danej miejscowości dyslokowana była składowa część własnej formacji wojskowej, powinien urlopowany czy też delegowany wojskowy zameldować również dowódcy tejże składowej części o swym przyjeździe i wyjeździe.

W miejscowościach, w których nie ma załogi wojskowej, powinni urlopowani lub delegowani wojskowi zgłosić swój przyjazd i wyjazd w komisariacie milicji a w braku tegoż — w urzędzie gminnym.

Przyjazd należy meldować w ciągu 24 godzin od chwili przyjazdu, wyjazd zaś na 24 godziny przed wyjazdem.

Wyjazd należy zameldować w komendzie lokalnej (zgłosić w komisariacie milicji, urzędzie gminnym) tylko w takich przypadkach, jeśli pobyt w miejscu trwał ponad 5 dni; w innych przypadkach melduje się wyjazd równocześnie z przyjazdem.

Urlopowani czy też delegowani za granicę powinni swój przyjazd i wyjazd meldować w najbliższej polskiej urzędowej placówce zagranicznej (ambasada, poselstwo, konsulat, misja).

Powyższe przepisy meldunkowe podczas urlopów służbowych obowiązują także generałów z tym, że:

- a) zawiadamiają oni o swym przybyciu na urlop lub w sprawach służbowych tylko wtedy, kiedy ich pobyt w danej miejscowości ma trwać dłużej niż 48 godzin;
- b) zawiadamiają o swym przybyciu (odejściu) osobiście, pisemnie, telefonicznie lub ustnie przez swych adiutantów.

Przybywających do garnizonu służbowo obowiązuje przy meldowaniu strój garnizony. Oficerowie przybywający na urlop mogą meldować się w ubraniu cywilnym.

Przy meldunkach o przybyciu należy podać czas pobytu i miejsce zamieszkania.

Wszystkich wojskowych przebywających chwilowo w garnizonie obowiązują przepisy wydane przez komendanta danego garnizonu. Obowiązkiem każdego wojskowego jest zaznajomienie się z treścią zarządzeń komendanta garnizonu, który podaje je do wiadomości przy meldowaniu.

Komendy garnizonów (cywilne władze administracyjne) stwierdzają zameldowanie się na dokumentach podróży względnie dokumentach urlopowych pieczęcią i podpisem stwierdzającego. Ponadto wpisuje się w księ-

18.
Poświadczenie
dokumentów.
Księgi
meldunkowe.

gach meldunkowych meldunki o przybyciu i odejściu.

19.
Praca
pol. - wych.
w garnizonie.

Bezpośrednią odpowiedzialność za stan pracy pol.-wych. wewnątrz formacji, załogujących stale lub chwilowo przebywających na obszarze garnizonu, ponoszą dowódcy i zastępcy dowódców do spraw pol.-wych. tych formacji. Sprawy te nie należą do zakresu obowiązków komendanta i zastępcy komendanta garnizonu. Komendant garnizonu i jego zastępca do spraw pol.-wych. odpowiedzialni są za całokształt pracy pol.-wych., prowadzonej poza koszarami każdej z formacji, mającej styczność organizacyjną z ludnością cywilną lub z innymi formacjami.

Zadaniem komendanta i zastępcy komendanta garnizonu do spraw pol.-wych. w dziedzinie pracy pol.-wych. jest:

1. koordynować oraz w porozumieniu z dowództwem formacji organizować życie polityczne i kulturalno-oświatowe żołnierzy na zewnątrz każdej z formacji garnizonu;

2. w myśl ogólnych wytycznych i każdorazowych instrukcji i zarządzeń Gł. Zarz. Pol.-Wych. W. P. wzgl. DÓW brać czynny udział we wszystkich akcjach i imprezach natury politycznej o znaczeniu ogólnopaństwowym lub lokalnym, organizowanych w porozumieniu z władzami państwowymi, samorządowymi i demokratycznymi partiami politycznymi;

3. być inicjatorem wszelkich poczynań, zmierzających do popularyzacji wśród społeczeństwa

czeństwa demokratycznego oblicza odrodzonego Wojska Polskiego i jego czynu zbrojnego.

W tym celu winni oni:

- a) być w stałym kontakcie z władzami państwowymi, samorządowymi oraz Komisją Porozumiewawczą stronnictw demokratycznych;
- b) koordynować i w porozumieniu z dowódcami i zastępcami dowódców formacji garnizonu organizować stałą współpracę z władzami szkolnymi, demokratycznymi organizacjami młodzieżowymi, urzędami PW i WF;
- c) ściśle współpracować z demokratycznymi organizacjami społecznymi, w pierwszym zaś rzędzie z tymi, które mają związek z wojskiem (Towarzystwo Przyjaciół Żołnierza, Związek Uczestników Walki Zbrojnej o Niepodległość i Demokrację, Związek Osadników Wojskowych, Związek Inwalidów Wojennych, Liga Morska, aerokluby) oraz w miarę możliwości i kompetencji udzielać im pomocy;
- d) koordynować i w porozumieniu z dowódcami formacji garnizonu oraz formacji Wojsk Bezpieczeństwa Wewnętrznego organizować akcję patronatów poszczególnych formacji nad szkołami, zakładami pracy i nad pobliskimi wsiami oraz pracę pol.-wych. w ramach patronatów;

- e) koordynować i w porozumieniu z odpowiednimi dowództwami organizować współpracę formacyj wojskowych z MO, UPB i WBW, znajdującymi się na terenie garnizonu, w dziedzinie pracy propagandowej i kulturalno-oświatowej;
- f) regulować korzystanie przez formacje garnizonu z urządzeń kulturalno-oświatowych o znaczeniu garnizonowym (kino, teatr, świetlica, klub itp.);

UWAGA. Jeśli urządzenia te znajdują się na terenie zajętych przez jedną z formacji garnizonu, korzystanie z nich reguluje komendant garnizonu i jego zastępca do spraw pol.-wych. w porozumieniu z dowództwem tejże formacji.

- g) w porozumieniu z dowództwami formacji i właściwymi władzami oraz organizacjami cywilnymi organizować i kierować uroczystościami o charakterze wojskowym, z udziałem ludności cywilnej (wręczanie sztandaru, święto pułkowe lub dywizyjne itp.).

20. Sport.

W zakresie życia sportowego załogi garnizonu, komendant wraz z zastępcą komendanta garnizonu do spraw pol.-wych. winni utrzymywać stałą łączność z dowódcami poszczególnych formacji i udzielać im pomocy przez:

- a) wyznaczanie garnizonowych urządzeń i boisk sportowych dla formacji garnizonu oraz sposobu i kolejności korzystania z nich; w razie potrzeby wyznacza

do pomocy swemu zastępcy do spraw pol.-wych. instruktorów spośród sportowców formacyj załogi;

- b) organizowanie garnizonowych klubów, imprez i zawodów sportowych;
- c) współpracę z miejscowymi cywilnymi instytucjami i klubami sportowymi w porozumieniu z Państwowym Urzędem WF i PW.

Rozdział IV

SŁUŻBA ZDROWIA i SŁUŻBA WETERYNARYJNA

21.
Naczelny
lekarz
garnizonu,
naczelny
lekarz wet.
garnizonu.

W każdym garnizonie wyznacza się naczelnego lekarza garnizonu (naczelnego lekarza weterynarii garnizonu), który w sprawach związanych ze służbą garnizonową podlega komendantowi garnizonu. Jest on kierownikiem służby zdrowia w danym garnizonie. W sprawach ściśle fachowo-sanitarnych (weterynaryjnych) związany jest z szefem służby zdrowia (weterynarii) dowództwa okręgu wojskowego. W garnizonach, gdzie naczelny lekarz (nacz. lekarz weterynarii) garnizonu nie jest etatowo przewidziany, funkcje naczelnego lekarza (lekarza wet.) garnizonu porucza komendant garnizonu zasadniczo najstarszemu lekarzowi (lek. wet.) wojskowemu, mającemu stały przydział służbowy w danym garnizonie. W siedzibach szefów służby zdrowia (służby wet.) dowództwa okręgu wojskowego wyznacza komendant garnizonu naczelnego lekarza (nacz. lekarza wet.) garnizonu na podstawie propozycji szefa służby zdrowia (szefa służby wet.) dowództwa okręgu wojskowego.

W razie chwilowej nieobecności naczelnego lekarza (nacz. lekarza wet.) garnizonu zastępuje go, z rozkazu komendanta garnizonu, lekarz (lekarz wet.) następny wg starszeństwa względnie na stałe wyznaczony zastępca.

Naczelnny lekarz (nacz. lek. wet.) garnizonu jest fachowym doradcą komendanta garnizonu w zakresie jego praw i obowiązków w sprawach higieny i sprawowania służby zdrowia (służby wet.) w garnizonie.

W tym zakresie ma prawo kontrolowania formacyj (zakładów) całego garnizonu z rozkazu komendanta garnizonu, któremu przedstawia wnioski celem usunięcia zauważonych braków.

Inspekcje względnie kontrole sanitarne (sanitarno-weterynaryjne), które przeprowadza naczelnny lekarz (nacz. lek. wet.) garnizonu odbywają się zawsze w obecności dowódców formacyj i lekarzy (lekarzy wet.) formacyj. O zamierzeniu przeprowadzenia kontroli w formacjach, które mu bezpośrednio nie podlegają, zawiadamia dowódcę danej formacji. O wynikach melduje komendantowi garnizonu i szefowi służby zdrowia (szefowi wet.) dowództwa okręgu wojskowego.

W sprawach nagłych i niecierpiących zwłoki, związanych z utrzymaniem stanu zdrowotnego załogi, może doraźnie „z rozkazu komendanta garnizonu” wydać zarządzenia, o których niezwłocznie melduje komendantowi garnizonu.

Nie posiada jednak prawa wnikania w ogólny tok służby wewnętrznej i administracyjnej

22.
**Zakres
działalności
naczelnego
lekarza
(nacz. lek. wet.)
garnizonu.**

oraz w sprawy leczenia w formacjach i zakładach służby zdrowia (służby wet.), które mu bezpośrednio nie podlegają.

W szczególności do obowiązków naczelnego lekarza (nacz. lekarza wet.) garnizonu należy:

- a) stały nadzór nad warunkami sanitarnymi (sanitarно-wet.) garnizonu przez kontrolę czynności lekarzy wojskowych (lekarzy wet.) w zakresie służby garnizonowej;
- b) ścisła łączność i współpraca z lokalnymi władzami administracyjnymi, od których otrzymuje wszelkie dane, dotyczące miejscowego stanu zdrowotnego ludności cywilnej, stanu chorób zakaźnych, ostrych i przewlekłych, w szczególności zaś wenerycznych, gruźlicy itp. (miejscowego stanu zdrowotnego wśród zwierząt — stanu chorób zaraźliwych);
- c) udział w komisjach zdrowotnych (sanitarно-wet.), działających w obrębie garnizonu, po uprzednim porozumieniu się z władzami administracyjnymi. W wojskowych komisjach sanitarnych (sanitarно-wet.), zależnie od stopnia, jest członkiem względnie przewodniczącym komisji;
- d) współpraca z władzami administracyjnymi przy stosowaniu ogólnych przepisów higienicznych i sanitarnych (sanitarно-wet.), mających na celu podniesienie stanu zdrowotnego ludności, zapobiega-

nie szerzeniu się chorób zakaźnych i wenerycznych w garnizonie (wśród zwierząt — niedopuszczenie do przenoszenia się chorób zaraźliwych ze zwierząt należących do ludności na należące do wojska i odwrotnie) oraz nadzór nad wykonaniem tych przepisów przez oddziały wojskowe;

- e) kierownictwo i nadzór nad sprawnym działaniem garnizonowej izby chorych (ambulansu weterynaryjnego) względnie pełnienie obowiązków komendanta garnizonowej izby chorych; nadzór nad prawidłowym działaniem przychodni wojskowych zakładów kąpielowych i dezynfekcyjnych oraz nad należytym wykorzystaniem ich; wnioski w sprawie regulowania przydziału tych zakładów do użytku poszczególnych formacji przedstawia komendantowi garnizonu;
- f) sprawdzanie jakości artykułów żywnościowych osobiście lub nadzór nad sprawdzaniem tych artykułów przez lekarzy formacji, łącznie z lekarzem wet. i nadzór nad higieną wojskowych składów żywności, miejsc uboju zwierząt, piekarni itp.;
- g) udział lub wyznaczenie lekarzy (lekarzy wet.) do komisji przyjęć mięsa i innych produktów pochodzenia zwierzęcego, przeznaczonych do zaspakajania potrzeb wojska oraz do komisji przyjęć paszy;
- h) nadzór nad umundurowaniem i wyżywieniem żołnierza ze stanowiska wpły-

wu tych czynników na zdrowotność żołnierza, nadzór nad stanem sanitarnym koszar i innych budynków wojskowych, jak szpitale, areszty, wartownie itp. oraz budynków niewojskowych, zajmowanych przez formacje wojskowe; nadzór nad pielęgnacją i wyżywieniem zwierząt w formacjach załogi oraz nad stanem stajni i pomieszczeń przeznaczonych dla zwierząt;

- i) przedstawianie wniosków komendantowi garnizonu celem zapewnienia stałej opieki lekarskiej (sanitarno-wet.) formacjom nie posiadającym etatowych lekarzy (lekarzy wet.); opiekę tę zapewnia również w czasie tymczasowych postojów formacjom (transportowym) nie posiadającym etatowych lekarzy (lekarzy wet.);
- j) układanie listy lekarzy inspekcyjnych garnizonu (dyżurów lekarzy wet. garnizonu); na czas urlopu lub choroby lekarzy (lekarzy wet.) w oddziałach wojskowych (z wyjątkiem szpitali) proponuje zastępców; w razie nagłej potrzeby wyznacza ich natychmiast „z rozkazu komendanta garnizonu”;
- k) przedstawianie wniosków w sprawach dotyczących służby sanitarnej (służby wet.) w garnizonie, które mają być zarządzane rozkazami komendanta garnizonu; wystawianie w razie potrzeby świadectw wojskowo - lekarskich żołnie-

rzom przebywającym chwilowo w garnizonie;

- 1) dopilnowanie, by pokój lekarza inspekcyjnego był wyposażony w przewidziany etatem odpowiedni sprzęt i urządzenia, sprawdza ich stan oraz przedstawia wnioski w sprawie przydziału personelu pomocniczego, sprzętu itp.;
- 1) prowadzenie statystyki chorób zakaźnych w garnizonie, na podstawie meldunków lekarzy formacyj; w każdym wypadku choroby zakaźnej rozpoznanej lub w wypadku podejrzenia o chorobę zakaźną wdraża dochodzenie epidemiologiczne i przestrzega, by jego zarządzenia były ściśle wykonane; o przypadkach podejrzenia o choroby zakaźne lub rozpoznania ich melduje komendantowi garnizonu i z jego ramienia zawiadamia właściwe władze sanitarne; naczelnny lekarz weterynarii garnizonu ma być zawiadomiony przez lekarzy wet. formacyj o każdym wypadku choroby zaraźliwej podejrzanej lub rozpoznanej, jak również o wypadkach zachorowań masowych celem wydania zarządzeń dla ochrony zwierząt w innych formacjach załogi; wdraża dochodzenia celem wysledzenia źródła tych wypadków, melduje o tym komendantowi garnizonu i z jego ramienia zawiadamia właściwe władze weterynaryjne celem ich współdziałania;

- m) przedstawianie komendantowi garnizonu wniosków celem zapewnienia lekarzowi inspekcyjnemu garnizonu (dyżurnemu lekarzowi wet. garnizonu) środków przewozowych do przewozu chorych względnie przejazdu lekarza inspekcyjnego w odległe dzielnice garnizonu;
- n) przedstawianie miesięcznego raportu statystyczno-sanitarnego (statystyczno-weterynaryjnego), opracowanego według specjalnych przepisów, na podstawie miesięcznych sprawozdań o ruchu chorych, nadsyłanych przez lekarzy oddziałowych szefowi służby zdrowia (służby wet.) okręgu wojskowego.

Pełnienie obowiązków naczelnego lekarza (lekarza wet.) garnizonu, gdzie stanowisko to nie jest etatowo przewidziane, nie zwalnia od pełnienia obowiązków związanych z właściwym przydziałem danego lekarza.

W stosunku do personelu zakładów garnizonowych, które podlegają naczelnemu lekarzowi (nacz. lekarzowi wet.) garnizonu z tytułu pełnienia funkcji naczelnego lekarza (nacz. lekarza wet.) garnizonu, posiada on zakres władzy dyscyplinarnej:

w garnizonie m. st. Warszawy — jak dowódca brygady,

w garnizonach miast wojewódzkich — jak dowódca pułku,

w innych garnizonach — jak dowódca batalionu.

W garnizonach, w których nie ma etatowego lekarza (lekarza wet.), może być wyznaczony lekarz (lekarz wet.) jednej z formacji załogujących w garnizonie, który wykonuje wszelkie czynności związane z obowiązkami lekarza (lekarza wet.) w stosunku do wszystkich formacyj załogi oraz obowiązki wchodzące w zakres naczelnego lekarza (lekarza wet.) garnizonu.

W niektórych wypadkach w tych garnizonach, gdzie nie ma lekarza (lekarza wet.), dowódca okręgu wojskowego porucza naczelnemu lekarzowi (nacz. lekarzowi wet.) z sąsiedniego garnizonu stały nadzór sanitarny (san.-wet.) w danym garnizonie. Ma to zastosowanie w czasie dłuższych tymczasowych postojów formacyj nie posiadających etatowego lekarza lub odmarszu na dłuższy czas tych formacyj, których lekarz był naczelnym lekarzem (nacz. lek. wet.) garnizonu.

W powyższych wypadkach komendant garnizonu zwraca się do dowódcy okręgu wojskowego z wnioskiem o uregulowanie opieki sanitarnej (sanitarno-weterynaryjnej) dla załogi.

23.
Służba
zdrowia w
garnizonach
nie posiadają-
cych etatowych
lekarzy
(lekarzy wet.)

Rozdział V

SŁUŻBA INSPEKCYJNA I ORDYNANSOWA W GARNIZONIE

24.
Oficer
inspekcyjny
garnizonu.

W garnizonach posiadających załogę o sile co najmniej dwóch batalionów (jednostek równorzędnych) inspekcyjną służbę garnizonową pełni wyznaczony przez komendanta garnizonu oficer inspekcyjny garnizonu.

Do pomocy może mu być przydzielony oficer rentowy.

W garnizonach o załodze mniejszej ustanawia się tę służbę tylko w wyjątkowych wypadkach, poruczając pełnienie jej organom inspekcyjnym formacyj.

W garnizonach podzielonych na dzielnice w miarę koniecznej potrzeby wyznacza się dla każdej dzielnicy osobnego oficera służbowego dzielnicy, który podlega oficerowi inspekcyjnemu garnizonu. Oficerem służbowym dzielnicy jest zasadniczo oficer służbowy jednej z formacyj kwaterujących w danej dzielnicy.

W garnizonach, w których znajdują się oddziały należące do jednej formacji, oficer służbowy pułku pełni równocześnie służbę oficera inspekcyjnego garnizonu.

Do pełnienia służby inspekcyjnej garnizonu komendant garnizonu wyznacza oficerów sztabowych i kapitanów (wyjątkowo także poruczników na stanowiskach dowódcy kompanii, baterii, szwadronu).

Dowódcy i ich zastępcy do spraw pol.-wych. i kwatermistrze pułków (równorzędnych formacyj), oficerowie pełniący służbę w sztabach, oficerowie lekarze (lekarze wet.), oficerowie korpusu sądowego, oficerowie korpusu intendentów, administracyjni i adiutanci nie mogą być wyznaczeni do służby oficera inspekcyjnego.

Oficer inspekcyjny garnizonu podlega w zakresie służby garnizonowej bezpośrednio komendantowi garnizonu. Służba jego trwa 24 godziny; obejmuje ją (zdaje) przed odprawą wart, meldując o objęciu (zdaniu) komendantowi garnizonu. Przy odbiorze służby oficer inspekcyjny garnizonu otrzymuje znaki rozpoznawcze oraz szczególne rozkazy i wskazówki. Dzień, w którym zdał służbę, ma wolny od zajęć.

Oficer inspekcyjny garnizonu (oficer służbowy dzielnicy) jest przełożonym wart garnizonowych, wszelkich organów inspekcyjnych i kontrolnych oraz pogotowia w garnizonie (dzielnicy). Przełożonym wart wewnętrznych formacyj jest tylko wtedy, jeżeli równocześnie jest organem inspekcyjnym formacji, przy której dana warta pełni służbę.

Oficer inspekcyjny garnizonu powinien rozporządzać pokojem służbowym z telefonem.

25.

Prawa i obowiązki oficera inspekcyjnego garnizonu.

Oficera inspekcyjnego obowiązuje strój garnizonowy, przy czym ma nosić czapkę z podpinką pod brodą.

Do obowiązków jego należy:

- a) odprawa wart garnizonowych, nadzór nad pełnieniem garnizonowej służby wartowniczej i służby pogotowia;
- b) sprawdzanie siły, składu, oporządzenia itp. wart garnizonowych, kontrola dowódców wart i wartowników w zakresie znajomości i pełnienia obowiązków służby wartowniczej;
- c) sprawdzanie wyposażenia i porządku na wartowniach wart garnizonowych;
- d) dysponowanie pogotowiem i oddziałami ratunkowymi (w zakresie uprawnień komendanta garnizonu), dopóki na miejscu nie zjawią się odpowiednie organy; w razie nadzwyczajnych wydarzeń zarządza samorzutnie dostarczenie pomocy przez najbliższą formację, jeżeli zwykle pogotowie nie wystarcza;
- e) sprawdzanie osobiście, przez oficerów kontrolnych oraz przez wysyłanie patroli, przestrzegania przepisów o umundurowaniu oraz zachowania się wojskowych w miejscach i lokalach publicznych, kontrola szeregowych co do przebywania poza koszarami w czasie niedozwolonym;
- f) natychmiastowe meldowanie komendantowi garnizonu o wszelkich nadzwyczajnych wypadkach;

- g) stałe przebywanie w lokalu wyznaczonym przez komendanta garnizonu, skąd oddalić się może celem wypełnienia wyżej wymienionych obowiązków; w każdym przypadku wydalenia się z lokalu zawiadamia dowódcę warty głównej, względnie warty będącej składnicą meldunkową dla innych wart, dokąd się udaje i określa przypuszczalny czas powrotu;
- h) sporządzenie raportu pisemnego ze swych czynności, który wpisuje do księgi raportów i przedstawia ją komendantowi garnizonu przy zdaniu służby.

Raport ma zawierać następujące dane:

- czas objęcia służby i od kogo,
- rozkazy szczególne otrzymane i wydane,
- szczegóły przebiegu służby (kontrole itp.),
- nadzwyczajne wypadki (uwagi, wnioski itp.),
- czas zdania służby i komu.

Dla zapewnienia szybkiej pomocy lekarskiej wyznacza komendant garnizonu lekarza inspekcyjnego garnizonu według listy, przedstawionej mu przez naczelnego lekarza garnizonu.

Do pełnienia służby inspekcyjnej wyznacza się lekarzy formacyj załogi garnizonu (z wyjątkiem lekarzy szpitali wojskowych i komendantów garnizonowych izb chorych).

26.
Lekarz
inspekcyjny.

Służba lekarza inspekcyjnego trwa bez przerwy 24 godziny.

O objęciu i zdaniu służby lekarz inspekcyjny garnizonu melduje przy raporcie komendantowi garnizonu.

Przed raportem u komendanta garnizonu lekarz inspekcyjny melduje się u naczelnego lekarza garnizonu celem otrzymania fachowych wskazówek.

27.
Obowiązki
lekarza
inspekcyjnego.

Do obowiązków lekarza inspekcyjnego należy udzielanie pomocy lekarskiej wojskowym:

- a) przebywającym chwilowo w garnizonie (urlopowanym, przejezdnym, odkomenderowanym itp.),
- b) aresztantom, znajdującym się w areszcie garnizonowym,
- c) niesienie pomocy lekarskiej w nagłych wypadkach wszystkim wojskowym miejscowej załogi i członkom ich rodzin,
- d) stwierdzenie śmierci żołnierzy zmarłych nagle, wystawienie świadectw zgonu (według odpowiednich przepisów administracyjnych) i przedstawienie ich komendantowi garnizonu celem przekazania tychże właściwym władzom.

Lekarz inspekcyjny garnizonu nie podlega oficerowi inspekcyjnemu garnizonu w zakresie swej służby; obowiązany jest natomiast współdziałać z nim, gdy dobro służby tego wymaga.

Lekarz inspekcyjny znajduje się przez cały czas służby inspekcyjnej w wyznaczonym pokoju służbowym wyposażonym w telefon; opuszczając pokój służbowy na wezwanie, musi zostawić na piśmie adres, dokąd się udaje, oraz podać to do wiadomości oficera inspekcyjnego garnizonu, względnie dowódcy warty głównej.

W lokalu służbowym, przeznaczonym do rozporządzenia lekarza inspekcyjnego garnizonu, musi znajdować się specjalna skrzynka i torba lekarska ze środkami do udzielania pierwszej pomocy. Dowódca formacji na rozkaz komendanta garnizonu wyznacza do pomocy lekarzowi jednego sanitariusza dyżurnego.

Lekarz inspekcyjny zapisuje każdy wypadek, w którym interweniował, do „książki lekarza inspekcyjnego”.

W garnizonach, w których ze względu na małą ilość lekarzy wojskowych nie może być pełniona normalnie sanitarna służba inspekcyjna, czynności związane z jej pełnieniem spełniają lekarze spośród załogi w ten sposób, że poza godzinami zajęć w swych oddziałach pozostają w dniu dyżuru w swym mieszkaniu, skąd obowiązani są do stawienia się na każdorazowe wezwanie oficera inspekcyjnego garnizonu.

O ile w garnizonie znajdują się szpitale wojskowe lub ich filie, można połączyć dyżur lekarski w garnizonie z dyżurem w szpitalu. Powołuje się wówczas do pełnienia dyżurów w szpitalu także innych lekarzy garnizonu.

28.
Lekarze
dyżurni
w małych
garnizonach.

Zarządzenia w sprawie dyżurów lekarskich wydaje komendant garnizonu na podstawie wniosków naczelnego lekarza garnizonu.

Jeżeli w garnizonie przebywa trzech lub mniej lekarzy wojskowych, nie wyznacza się stałych dyżurów lekarskich.

W nagłych wypadkach oddziały zwracają się do najbliższego mieszkającego lekarza wojskowego, a w razie jego nieobecności — do lekarza cywilnego. Regulowanie należytości lekarzy cywilnych za udzieloną pomoc określają osobne rozkazy.

29.
Służba
ordynansowa.

Służba ordynansowa służy do przesyłania rozkazów, meldunków oraz korespondencji. Zależnie od potrzeby, wyznacza się do pełnienia jej: oficerów, podoficerów lub szeregowców. Wojskowi pełniący tę służbę nazywają się:

oficerowie — oficerami ordynansowymi,
podoficerowie i szeregowi — gońcami.

Niezależnie od stałego personelu przeznaczonego do pełnienia tej służby w etatowo ustalonych ramach, zarządza się w razie koniecznej potrzeby służbę ordynansową z codzienną zmianą. Żołnierzy do tej służby wyznaczają dowódcy formacyj załogi na rozkaz komendanta garnizonu dla zaspokojenia potrzeb dowództw, urzędów i zakładów w garnizonie.

Do pełnienia służby gońców należy wyznaczyć szeregowych, posiadających pełne kwalifikacje moralne i fizyczne, pewnych, sumiennych, dobrze wojskowo wyszkolonych.

Gońcom konnym należy dać wytrzymałe konie.

Żołnierze pełniący służbę ordynansową muszą być zaopatrzeni w blok meldunkowy i przybory do pisania.

Służbę pełnią według odpowiednich instrukcyj, względnie rozkazów ustnych otrzymanych na miejscu.

Oficerowie wyznaczeni do służby ordynansowej meldują się przed objęciem służby u dowódcy, który wydał dany rozkaz i udają się na miejsce służby.

30.
Zmiana
służby
ordynansowej.

Szeregowi meldują się podczas odprawy wart, po czym zgłaszają się na miejsce służby.

W stanie normalnym oficerowie wyznaczeni do służby ordynansowej wyruszają w stroju garnizonowym, szeregowi z bronią boczną. W razie zarządzonego stanu czujności lub ostrego pogotowia oraz w czasie wojny pełnią służbę z bronią palną i amunicją.

Rozdział VI

GOTOWOŚĆ BOJOWA ZAŁOGI

31. Komendant garnizonu określa służbę, siłę
Zasady ogólne. i stopień gotowości bojowej pogotowia garnizonowego oraz wewnętrznych formacyj, uwzględniając stosunki miejscowe, stan liczebny załogi, potrzeby garnizonu i normalny tok szkolenia w oddziałach.

Służbę pełnią oddziały, noszące nazwę oddziałów pogotowia bojowego („pogotowie bojowe X p. p.” itp.).

Oddziały pogotowia muszą znajdować się stale w takim stanie gotowości, by mogły być natychmiast użyte oraz w każdej chwili mogły się stawić na odpowiedni sygnał lub rozkaz na wyznaczonym miejscu zbiórki w oporządzeniu przewidzianym dla wart.

Oddziałami pogotowia bojowego całej załogi rozporządza komendant garnizonu, a w jego zastępstwie oficer inspekcyjny garnizonu (dzielnicy); poszczególne pogotowia koszarowe mogą być użyte przez dowódcę formacji lub przez wewnętrzne organa inspekcyjne formacyj. Służbę i siłę pogotowia należy ograniczać do koniecznego minimum.

W normalnych warunkach wyznacza się do służby pogotowia bojowego oddziały z formacyj liniowych, zasadniczo w sile około $\frac{1}{3}$ części stanu liczebnego formacyj, zakwaterowanych wspólnie w tych samych koszarach, o ile ich wspólny stan liczebny osiąga liczbę 400 ludzi i więcej. W pododdziałach (kompaniach lub równorzędnych i w dół) wyznacza się oddział pogotowia bojowego w sile $\frac{1}{12}$ stanu liczebnego, jeżeli są oddzielnie zakwaterowane.

32.
Siła, skład oraz
służba oddziałów
pogotowia.

Oddziały pogotowia bojowego należy wyznaczać kolejno z pododdziałów formacyj, bez rozrywania ich związków organizacyjnych. Do oddziału pogotowia przydziela się grajka.

Oddziałom pogotowia bojowego wydaje się amunicję w takiej ilości jak dla wart.

Służba pogotowia bojowego w normalnych warunkach trwa 24 godziny (zaczyna i kończy się równocześnie z odprawą wart garnizonowych).

Istnieją następujące stany gotowości bojowej:

33.
Stany gotowości
bojowej.

- normalny,
- czujności,
- ostrego pogotowia.

Podniesienie stanu normalnej gotowości na pewnym obszarze względnie w poszczególnych garnizonach, zarządza minister obrony narodowej lub dowódca okręgu wojskowego.

W wyjątkowych warunkach zarządzenia takie może wydać komendant garnizonu, mel-

dując o tym natychmiast i podając uzasadnienie swej decyzji dowódcy okręgu wojskowego, który je zatwierdza lub uchyla. Rozkaz odwołania podniesionego stanu gotowości wydaje ten dowódca, który go zarządził względnie zatwierdził, (minister obrony narodowej lub dowódca okręgu wojskowego).

34. Stan normalny. W stanie normalnym oddziały pogotowia bojowego biorą udział w zajęciach, odbywających się w koszarach lub w bezpośrednim pobliżu. Oddziały pogotowia bojowego śpią częściowo rozebrane (nie zdejmując spodni, owijaczy i obuwia). W formacjach konnych obowiązuje dla pogotowia bojowego spakowanie oraz stroczenie siodła i utrzymanie ich w pogotowiu w stajni obok konia.

W oddziałach pancernych, samochodowych i motocyklowych utrzymuje się sprzęt motorowy dla pogotowia bojowego w gotowości do uruchomienia.

35. Stan czujności. Stan czujności jest przygotowaniem do szybkiego wykonania przewidywanych zarządzeń. Z chwilą ogłoszenia stanu czujności w oddziałach należy:

- a) wstrzymać udzielanie urlopów;
- b) żołnierzom zakazać wydalania się z koszar pojedynczo i bez broni palnej; oficerowie muszą zawiadamiać o miejscu pobytu w taki sposób, by w każdej chwili można było ich znaleźć i doreczyć im rozkazy;

- c) wzmocnić oddziały pogotowia bojowego, które biorą udział w zajęciach tylko w obrębie koszar, w nocy śpią ubrane, w oporządzeniu jak warty; zmiana oddziałów pogotowia odbywa się co 24 godziny;
- d) przeprowadzać zajęcia oddziałów nie objętych służbą pogotowia bojowego w bezpośrednim pobliżu koszar;
- e) przeprowadzić kontrolę zapasów amunicji, stanu broni, żywności oraz wydać zarządzenia umożliwiające natychmiastowe wydanie tych zapasów w razie ogłoszenia stanu ostrego pogotowia oddziału.

Stan ostrego pogotowia jest postawieniem jednostki w pełną gotowość bojową. Z chwilą ogłoszenia stanu ostrego pogotowia obowiązują następujące przepisy:

- a) należy wzmocnić pogotowie; oddziały pogotowia są stale w pełnej gotowości i nie biorą udziału w żadnych zajęciach; w nocy połowa czuwa na zmianę, połowa śpi w ubraniu i oporządzeniu jak warty, wydawanie strawy odbywa się również kolejno — oddziałami; oddziały pogotowia zmieniają się co 12 godzin;
- b) oddziały należy zaopatrzyć jak do wymarszu; wszyscy żołnierze załogi muszą znajdować się w koszarach; oficerowie przy swych oddziałach;
- c) nie wolno wysyłać gońców pojedynczo i bez broni palnej (amunicję ostrą otrzymują w ilości jak wartownicy);

36.

Stan ostrego pogotowia.

- d) należy przygotować wozy, kuchnie, biedki, sprzęt zmotoryzowany; gotowość taborów określa się zależnie od położenia;
- e) oddziały wychodzące poza obręb koszar muszą być uzbrojone i zaopatrzone w amunicję;
- f) oddziały nie objęte służbą pogotowia przeprowadzają zajęcia zależnie od położenia w obrębie koszar.

37.
Alarm.

Alarm jest środkiem do osiągnięcia bezzwłocznej gotowości bojowej załogi. Zarządzenia przygotowawcze do alarmu tak w czasie pokoju, jak i w czasie wojny ogłasza komendant garnizonu jako „zarządzenia na wypadek alarmu garnizonu”.

W przypadku alarmu zarządzenia są ściśle tajne. Powinny zawierać wszystkie szczegóły zachowania się, czynności i zadania formacyj załogi.

W wypadku alarmu zarządzenia muszą być stale utrzymane w stanie aktualności, przy czym należy dokładnie określić stosunek dowództw poszczególnych grup, służbę i środki łączności, dowódcę całości i jego kwaterę; jakie punkty, budynki wojskowe i cywilne (na zasadzie porozumienia z władzami administracyjnymi) i przez jakie oddziały mają być obsadzone. W szczegółach muszą zawierać:

- a) place alarmowe poszczególnych oddziałów;
- b) ogólny plac alarmowy garnizonu albo place alarmowe większych formacyj;

- c) rozmiary alarmów z określeniem, jakie oddziały mają wystąpić i jakie obiekty w garnizonie mają dodatkowo obsadzić (jaki skład warty czy obsady);
- d) wyznaczenie dróg, którymi oddziały zaalarmowane mają przejść na place alarmowe;
- e) oznaczenie miejsca, w którym będzie się znajdował komendant garnizonu (dowódca formacji) w czasie alarmu, podając przypuszczalnie czas jego przybycia na to miejsce od chwili ogłoszenia alarmu;
- f) szczególne postanowienia, dotyczące każdego rodzaju alarmu, wzmocnienia wart, zdeponowania amunicji alarmowej itp., postanowienia dla kolumn samochodowych (taborowych, amunicyjnych, żywnościowych, sanitarnych), magazynów, oficerów różnych rodzajów służb, kancelaryj, biur itp.

Na podstawie zarządzeń na wypadek alarmu wszyscy dowódcy formacji załogi opracowują ściśle tajną instrukcję alarmową. Szczególne postanowienia instrukcji alarmowej podają do wiadomości wszystkich dowódców do dowódców pododdziałów włącznie, którzy są zainteresowani w wykonaniu danych szczegółów instrukcji alarmowej.

Dla uniknięcia zwłoki w postawieniu oddziałów w stan gotowości alarmowej i szybkiego zawiadomienia wszystkich w odpowiednim czasie i w odpowiedni sposób, sporządza

się dokładny plan, w którym przewiduje się sposoby ogłoszenia alarmu (za pomocą radia-szyfrogram, telefonicznie, pisemnie itp.).

W razie chwilowego wymarszu zaalarmowanych oddziałów, w koszarach pozostają wszystkie warty i służba inspekcyjna z oficerem służbowym koszar. W wypadku, jeśli w koszarach nie pozostały oddziały niezaalarmowane, wzmacnia się wartę koszarową.

W razie całkowitego opuszczenia koszar, zostaje wyznaczony oddział do przekazania koszar odpowiednim władzom lub następcom.

38.
Alarm całej za-
łogi lub tej
części.

Alarm całej załogi lub jej części zarządza komendant garnizonu lub wyższy przełożony. Alarm części załogi może również nakazać w nadzwyczajnych wypadkach dowódca samodzielnej formacji lub oficer inspekcyjny garnizonu. W takich wypadkach należy o zaalarmowaniu i jego powodach bezzwłocznie zameldować komendantowi garnizonu.

Jeśli alarm lokalny ma charakter ćwiczebny, to zarządzenie go może nastąpić za zezwoleniem komendanta garnizonu.

Dla przygotowania ogłoszenia cichego alarmu (na rozkaz), każdy dowódca sporządza rozkazy ogłoszenia alarmu (na każdy rodzaj alarmu osobno), przechowując je w osobnych kopertach zapleczetowanych i trzymany pod zamknięciem. Rozkazy ogłaszające alarm przygotowuje się w ten sposób, że na ósemce papieru podaje się tylko znak danego alarmu i podpis podającego.

Wzór rozkazu ogłaszającego alarm.

Dowództwo   Data   i godzina

ALARM (znak pisemny)

Podpis podającego.

Rozkaz ogłaszający alarm wkłada się do koperty, poprzednio przygotowanej, na której wypisuje się adres, godzinę wysłania, stopień i nazwisko gońca oraz podpis wysyłającego.

Wzór koperty, zawierającej rozkaz ogłaszający alarm.

Dowództwo

Do

kapitana X. X.

Adres .....

Godzina wysłania .....

Gońca (stopień i nazwisko) .....

.....
(Podpis wysyłającego)

Wysyłający wypełnia w rozkazie ogłaszającym alarm datę, godzinę, znak pisemny danego alarmu oraz podpisuje, zaś na kopercie wpisuje godzinę, nazwisko gońca i umieszcza swój podpis.

39.
Zachowanie się
wojska podczas
alarmu.

Na dany sygnał alarmowy każdy udaje się jak najspieszniej do koszar, względnie na miejsce swojej czynności służbowej. Mieszkających poza koszarami należy zawiadomić telefonicznie lub przez osobnych gońców i dać im w razie potrzeby ochronę.

Oddziały wyruszają w pełnym oporządzeniu i z pełnym zaopatrzeniem, przepisany planem alarmu, na miejsce zbiórki, względnie na stanowiska, wyznaczone dla nich w zarządzeniach alarmowych.

40.
Alarmy
ćwiczebne.

Wszyscy dowódcy powinni zarządzać alarmy ćwiczebne, by oficerowie i szeregowi nabrali wprawy w pokonywaniu trudności, wytaniających się w rzeczywistych warunkach alarmowych. W alarmach ćwiczebnych nie wolno używać sygnałów ustalonych w zarządzeniach alarmowych.

Rozdział VII

PRZEPISY NA WYPADEK POŻARU W GARNIZONIE

Zachowanie się załogi na wypadek pożaru w garnizonie reguluje komendant garnizonu w porozumieniu z miejscowymi władzami administracyjnymi (samorządowymi). Odpowiednie przepisy ogłasza formacjom załogi „w zarządzeniach przeciwpożarowych”.

Zarządzenia przeciwpożarowe mają zawierać:

- a) sygnał alarmu pożarowego i środki, za pomocą których należy powiadomić o wybuchu pożaru w budynkach wojskowych straż pożarną garnizonową i miejscową, oficera inspekcyjnego i komendanta garnizonu,
- b) oznaczenie wart i pogotowia, które mają powtarzać sygnał pożarowy,
- c) zarządzenia, dotyczące się wyznaczenia pogotowi przeciwpożarowych z żołnierzy wyszkolonych w pożarnictwie oraz wyznaczenia zwykłego pogotowia z żołnierzy, którzy będą użyci do służby ochron-

41.
Zarządzenia
przeciw-
pożarowe.

nej, zamknięcia obszaru, do prac pomocniczych, jak pompowanie itp.,

- d) miejsce zbiórki dla tych oddziałów na wypadek pożaru,
- e) instrukcje, dotyczące bezpieczeństwa i utrzymania porządku oraz zapobieganie rabunkom mienia państwowego i prywatnego.

42.
Zachowanie się
pogotowia
przeciwpożarowego i oddziałów zwykłego pogotowia w razie pożaru obiektów niemojskowych.

Na miejsce pożaru wyrusza bezzwłocznie pogotowie przeciwpożarowe koszar oraz oddziałów najbliższej zakwaterowanych. Pogotowia te, obok akcji ratunkowej, torują drogę dla sprzętu straży ogniowej, powstrzymują natłok tłumu, zapobiegają równocześnie kradzieżom i przeciwdziałają zamieszaniu i nieporządkom.

Do czasu przybycia straży pożarnej akcją ratowniczą kieruje najstarszy wojskowy, znajdujący się na miejscu pożaru.

Z chwilą przybycia straży pożarnej należy oddać całe kierownictwo akcją ratunkową jej komendantowi i wspierać go najwydatniej w wydawanych przez niego zarządzeniach.

43.
Zachowanie się oddziałów w razie pożaru w koszarach i obiektach wojskowych.

W razie pożaru w koszarach lub w bezpośrednim pobliżu, tudzież w obozach, kwadrach i obiektach wojskowych, należy natychmiast trąbić sygnał „pożar”. Koszarowe organa inspekcyjne obowiązane są do tłumienia pożaru wszelkimi środkami już w zarodku, zawiadamiając najpierw miejscową straż pożar-

na bezpośrednio, potem swojego przełożonego, komendanta garnizonu, względnie ich organa inspekcyjne.

Oddziały stoją w pełnym oporządzeniu pod bronią na miejscach zbiórki. Potrzebną ilość żołnierzy wyznacza się do zabezpieczenia majątku państwowego i do pracy przy tłumieniu ognia.

Jeżeli w koszarach znajduje się amunicja i materiały wybuchowe oraz sprzęt uzbrojenia, zabezpiecza się je przede wszystkim. Formacje posiadające konie, samochody i broń pancerną mają obowiązek ratowania wszystkich koni, samochodów i wozów pancernych oraz materiałów pędnych.

Na każdym wojskowym ciąży obowiązek ratowania wszelkiego sprzętu państwowego, powierzonego zarówno jemu, jak i kolegom nieobecnym, względnie formacji.

W razie potrzeby zaciąga się wartę na miejscu pożaru, podczas jego trwania lub po pożarze.

Kierownictwo akcją ratowniczą obejmuje: oficer służbowy formacji, do chwili przybycia pierwszego oficera sztabowego formacji, tenże oficer sztabowy do chwili przybycia dowódcy formacji, a dowódca formacji do chwili przybycia komendanta garnizonu.

Komendant miasta (oficer placu) i oficer inspekcyjny garnizonu obowiązani są zaalarmować straże miejscowe, pogotowie przeciwpożarowe ze sprzętem oddziałów załogujących w garnizonie oraz potrzebną pomoc zwykłego pogotowia tych oddziałów.

Rozdział VIII

SŁUŻBA BEZPIECZEŃSTWA I PORZĄDKU

Do komendanta garnizonu należy nadzór nad służbą bezpieczeństwa i przestrzeganie zachowania porządku i spokoju publicznego przez żołnierzy. Wydaje odpowiednie zarządzenia na podstawie ogólnych wymagań służby wojskowej i przepisów władz cywilnych.

Kontrolę w zakresie tej służby przeprowadza przez swe organa (służba inspekcyjna, patrole itp.).

Patrole wyznacza się zasadniczo ze składu warty głównej lub z pogotowia, zależnie od zadania, które mają spełnić. Dowódcami są oficerowie lub podoficerowie. Zadaniem patroli jest zwracać uwagę na zewnętrzny wygląd żołnierzy oraz kontrola lokali (restauracji, kawiarni, gospód itp.), dostępnych dla osób cywilnych i żołnierzy, jednak wyłącznie odnośnie przestrzegania porządku i spokoju publicznego przez żołnierzy. Ponadto mają zatrzymywać szeregowych uczęszczających do niedozwolonych miejsc publicznych, względnie przebywających poza koszarami w porze niedozwolonej (w czasie zajęć i po capstrzy-

44.

**Zasady służby
bezpieczeństwa
i porządku
w garnizonie.**

45.

**Wyznaczanie
patroli.**

ku) bez pisemnego zezwolenia. Oficerów, niezależnie od stopnia, spotkanych w niedozwolonych lokalach, legitymuje i wzywa do opuszczenia lokalu tylko oficer dowodzący patrolem, postępując przy tym taktownie, bez specjalnego zwracania uwagi na to osób postronnych.

Patrole, będące organami służby bezpieczeństwa i porządku, w wykonywaniu swej służby posiadają obowiązki i uprawnienia wart i wartowników na posterunku.

W razie zatargu między żołnierzami a osobami cywilnymi działają wspólnie z organami bezpieczeństwa władz cywilnych.

46.
Oficerowie
kontrolni.

Do kontrolowania zachowania się żołnierzy w miejscach publicznych i przestrzegania przepisów o umundurowaniu może komendant garnizonu w razie potrzeby wyznaczać oficerów kontrolnych do pomocy oficerowi inspekcyjnemu garnizonu.

Powoływanie oficerów do służby oficera kontrolnego może nastąpić jedynie w garnizonach, w których są przewidziane organizacyjnie komendy miasta jako organa wykonawcze komendantów garnizonów. Do służby tej wyznaczają formacje na rozkaz komendanta garnizonu oficerów młodszych.

Oficerowie kontrolni meldują o objęciu i ukończeniu służby tylko oficerowi inspekcyjnemu garnizonu.

Oficerowie kontrolni powinni być zaopatrzeni w specjalne legitymacje, uprawniające

ich do pełnienia służby kontrolnej. Podczas pełnienia służby oficer kontrolny jest obowiązany:

- 1) W razie legitymowania postępować jak najtaktowniej i bez zwracania uwagi osób postronnych.
- 2) W stosunku do oficerów:
  - a) w razie zatrzymania oficera, od razu okazać swą legitymację oficera kontrolnego;
  - b) prosić następnie o okazanie legitymacji, wypisując z niej potrzebne dane;
  - c) we wszystkich wypadkach, natychmiast po wylegitymowaniu danego oficera, podać powód interwencji, nie wdając się w szczegółowe wyjaśnienia.

Oficer kontrolny nie nabywa żadnych praw przełożenia z powodu wykonywania swej służby.

Z przebiegu swej służby przedstawia oficer kontrolny pisemny raport oficerowi inspekcyjnemu garnizonu w godzinach oznaczonych przez komendanta garnizonu.

Adres mieszkania oficera kontrolnego oraz miejsce pobytu w czasie trwania służby muszą być znane oficerowi inspekcyjnemu garnizonu.

Do transportów przydziela się specjalne oddziały, które nazywają się:

— eskortami, gdy występują w charakterze honorowej osłony,

47.
Eskorty
i konwoje.
Zasady ogólne.

— konwojami, gdy służą do prowadzenia lub przewozu transportów, mienia państwowego, aresztantów, więźniów, jeńców itp.

Eskorty i konwoje wyznaczają formacje z własnego stanu faktycznego. W wypadkach wyjątkowych, gdy ich stan i potrzeby służby garnizonowej na to nie pozwalają, zwracają się do komendanta garnizonu z prośbą o wyznaczenie odpowiednich oddziałów lub żołnierzy z formacyj załogi.

W wypadkach takich komendant garnizonu winien dać rozkaz wyznaczenia eskorty lub konwoju odpowiedniej formacji, o ile możliwości na 24 godziny przed ich użyciem, przy czym należy przestrzegać, aby wszystkie formacje w garnizonie były tym obowiązkiem kolejno i równomiernie obarczane.

Rozkaz wyznaczający eskortę lub konwój powinien zawsze zawierać:

- a) przeznaczenie,
- b) skład,
- c) uzbrojenie, amunicję, strój i oporządzenie,
- d) czas i miejsce objęcia służby,
- e) przypuszczalny czas jej trwania,
- f) wskazówki, kto zapewnia wyżywienie,
- g) jakie dokumenty należy zabrać ze sobą.

Do eskort i konwojów należy wyznaczać żołnierzy pewnych, rzutkich i zaznajomionych dobrze z obowiązkami tej służby.

Eskorta (konwój) składa się z dowódcy i eskortantów (konwojentów).

48.
Służba
eskort
i konwojów.

Dowódca eskorty (konwoju) posiada obowiązki i prawa dowódcy warty. Eskortanci (konwojenci) posiadają w czasie pełnionej służby obowiązki i prawa wartowników na posterunku. Podziałem i tokiem służby kieruje według otrzymanych wskazówek dowódca eskorty (konwoju); jest on odpowiedzialny za należyte wykonanie rozkazu.

Konwoje aresztowanych i jeńców wojennych oraz poszczególni konwojenci nie oddają honorów w czasie pełnienia służby.

Konwojowanie aresztantów, więźniów, przytrzymanych i jeńców odbywa się według poniższych przepisów:

- a) do konwojowania osób należy wyznaczyć konwój w odpowiedniej sile, zależnie od ilości i charakteru konwojowanych; osoby niebezpieczne konwojuje się oddzielnie lub pojedynczo.

Pojedynczych konwojentów można wyznaczać jedynie do konwojowania osób bezpiecznych;

- b) podczas marszu grupuje się konwój dookoła konwojowanych, dowódca konwoju maszeruje w tyle, konwój składający się z 2 żołnierzy rozdziela się po obu stronach konwojowanego (konwojowanych idących w szeregu) i około 1—2 kroków w tyle. Dowódca konwoju po prawej stronie; pojedynczy konwojent maszeruje za konwojowanym;
- c) dowódca konwoju, względnie pojedynczy konwojent, musi otrzymać spis powierzonych mu osób;

49.

Konwojowanie przytrzymanych, aresztantów, więźniów i jeńców.

- d) odnośnie niebezpiecznych konwojowanych, co do których zachodzą podejrzenia o chęć ucieczki i opornego zachowania się, dowódca konwoju winien otrzymać pisemne i ustne wskazówki celem zwrócenia na nich specjalnej uwagi;
- e) przed oddaniem konwojowi konwojowanych poddaje się tychże szczegółowej rewizji osobistej w obecności oddającego, a przeprowadzenie rewizji zaznacza się w spisie imiennym;
- f) konwój ładuje broń na wyraźny rozkaz władzy oddającej w obecności konwojowanych; załadowanie broni uwidacznia się w dokumentach przeznaczonych dla dowódcy konwoju;
- g) konwoje piesze maszerują z bagnietami na broni, konwoje konne z dobytymi szablami;
- h) przed wyruszeniem dowódca konwoju poucza konwojowanych o ich zachowaniu się i wyraźnie przestrzega, że w razie usiłowania ucieczki użyje broni palnej;
- i) dowódca konwoju określa poufnie zachowanie się pojedynczych konwojentów w wypadku ucieczki konwojowanych;
- j) w czasie marszu konwoje omijają ożywione ulice, poruszają się zawsze prawą stroną jezdni; jeżeli konwojowanie odbywa się na otwartych wozach, rozdziela się konwojentów tak, aby każdy konwojowany był pod dozorem przynajmniej jednego z konwojentów;

w czasie jazdy z konwojowanymi kolejami lub okrętami (statkiem), konwoje w porozumieniu z władzami kolejowymi (kapitanem okrętu lub statku) powinny być umieszczone oddzielnie od publiczności; konwojentów należy uzbroić w krótką broń palną; obowiązkiem dowódcy konwoju jest obsadzenie przez konwojentów wszelkich miejsc, przez które możliwa jest ucieczka (okna, drzwi); do ustępu w pociągu (okręcie, statku) udaje się konwojent razem z konwojowanym;

- k) nikogo z konwojowanych nie wolno pod żadnym pozorem pozostawić chociażby na chwilę bez dozoru; *podejrzany o zamiar ucieczki nakłada się kajdanki*;
- l) żołnierzom konwoju nie wolno prowadzić rozmów z konwojowanymi ani też dopuszczać, by ci w czasie konwojowania prowadzili rozmowy między sobą lub z przechodniami; nie wolno rozmawiać od konwojowanych żadnych podarunków, listów, pism itp.; należy baczyć, by konwojowani nie wymieniali żadnych przedmiotów z osobami postronnymi i by osoby te nie zbliżały się do konwojowanych. Zbliżające się osoby należy ostrzec i zażądać oddalenia się, w razie nieposłuszeństwa przytrzymać, a nawet w razie konieczności użyć broni;
- m) do zbiegłego konwojowanego, który mimo jednorazowego rozkazu zaprzestania

ucieczki w formie „stój — będę strzelał” nie usłucha, strzela się, jeżeli to nie zagraża życiu postronnych osób; w razie ucieczki konwój ma dołożyć wszelkich starań, by zbiega ująć; w razie niebezpiecznych pogroźek, czynnego oporu, konwój używa broni celem unieszkodliwienia stawiających opór i wymuszenia posłuszeństwa;

- n) o zbiegłych, których nie zdołano ująć, przedkłada się najbliższej władzy wojskowej doniesienie, zawiadamia się też o tym miejscowe władze bezpieczeństwa; o usiłowaniach ucieczki melduje się władzy odbierającej;
- o) w razie zachorowania konwojowanego takiego, że dalsze transportowanie zostanie przez lekarza (o ile możliwości) uznane za niemożliwe, oddaje się go z dokumentami, za potwierdzeniem odbioru, miejscowej władzy wojskowej, a w braku tejże, znajdującej się w miejscu cywilnej władzy bezpieczeństwa;
- p) jeżeli podczas konwojowania zachodzi potrzeba wzmocnienia konwoju, dowódca konwoju zwraca się o to do komendanta najbliższego garnizonu;
- r) po przybyciu na miejsce postoju (noclegu) dowódca konwoju melduje się w komendzie garnizonu, prosząc o pomieszczenie i ewentualne zaopatrzenie konwojowanych i konwoju; w miejscowościach, gdzie nie ma władzy wojskowej, zwraca się z tym żądaniem do miejscowej

władzy cywilnej; w czasie postoju (noclegu) konwój pełni służbę według przepisów służby wartowniczej;

- s) konwojowanie jeńców wojennych odbywa się według tych samych zasad. Ogłasza się im, że podlegają przepisom karnym dla siły zbrojnej Rzeczypospolitej Polskiej. Konwoje prowadzące jeńców wojennych mają zawsze broń naładowaną. Z jeńcami należy obchodzić się taktownie i traktować ich odpowiednio do ich stopnia; oficerów należy konwojować o ile możliwości oddzielnie.

Przełożonymi eskort i konwojów (prócz władzy wysyłającej i odbierającej) w zakresie bezpieczeństwa transportu i udzielania wszelkiej pomocy są wojskowe władze terytorialne, przez których obszar dany transport przechodzi. W razie ujawnienia nadużycia ze strony eskorty lub konwoju (w czasie transportowania), wyżej wspomniane władze obowiązane są do natychmiastowego wkroczenia, przy czym jednak skierowanie transportu na miejsce przeznaczenia musi być zapewnione.

50.
Stosunek wojskowych władz terytorialnych do eskort i konwojów.

TREŚĆ

Rozdział I

ZASADY OGÓLNE

	str.
1. Garnizon	3
2. Granice garnizonu	3
3. Załoga	3
4. Zależność	3
5. Komendant garnizonu i zastępca komendanta garnizonu do spraw pol.-wych.	4

Rozdział II

WŁADZE GARNIZONOWE

6. Zakres władzy i odpowiedzialności komendanta garnizonu i jego zastępcy do spraw pol.-wych.	7
7. Zakres władzy dyscyplinarnej komendantów garnizonu	7
8. Uprawnienia komendanta garnizonu w wypadkach klęsk żywiolowych	8
9. Obowiązki komendanta garnizonu	9
10. Organa wykonawcze komendanta garnizonu	14
11. Obowiązki komendanta miasta i oficera placu	15

Rozdział III

TOK SŁUŻBY W GARNIZONIE

12. Odprawy	18
13. Raporty	18
14. Meldunki	18

	str.
15. Znaki rozpoznawcze	19
16. Stosunek do władz cywilnych	19
17. Przepisy meldunkowe dla formacyj i poszczególnych woj- skowych chwilowo przebywających w garnizonie	20
18. Poświadczanie dokumentów. Księgi meldunkowe	21
19. Praca polityczno-wychowawcza w garnizonie	22
20. Sport	24

Rozdział IV

SŁUŻBA ZDROWIA I SŁUŻBA WETERYNARYJNA

21. Naczelny lekarz garnizonu, naczelny lekarz weterynarii garnizonu	26
22. Zakres działalności naczelnego lekarza (nacz. lek. wet.) garnizonu	27
23. Służba zdrowia w garnizonach nie posiadających etato- wych lekarzy (lek. wet.)	33

Rozdział V

SŁUŻBA INSPEKCYJNA I ORDYNANSOWA W GARNIZONIE

24. Oficer inspekcyjny garnizonu	34
25. Prawa i obowiązki oficera inspekcyjnego garnizonu	35
26. Lekarz inspekcyjny	37
27. Obowiązki lekarza inspekcyjnego	38
28. Lekarze dyżurni w małych garnizonach	39
29. Służba ordynansowa	40
30. Zmiana służby ordynansowej	41

Rozdział VI

GOTOWOŚĆ BOJOWA ZAŁOGI

31. Zasady ogólne	42
32. Siła, skład oraz służba oddziałów pogotowia	43
33. Stany gotowości bojowej	43

	str.
34. Stan normalny	44
35. Stan czujności	44
36. Stan ostrego pogotowia	45
37. Alarm	46
38. Alarm całej załogi lub jej części	48
39. Zachowanie się wojska podczas alarmu	50
40. Alarmy ćwiczebne	50

Rozdział VII

PRZEPISY NA WYPADEK POŻARU W GARNIZONIE.

41. Zarządzenia przeciwpożarowe	51
42. Zachowanie się pogotowia przeciwpożarowego i oddziałów zwykłego pogotowia w razie pożaru obiektów niewoj- skowych	52
43. Zachowanie się oddziałów w razie pożaru w koszarach i obiektach wojskowych	52

Rozdział VIII

SŁUŻBA BEZPIECZEŃSTWA I PORZĄDKU

44. Zasady służby bezpieczeństwa i porządku w garnizonie	55
45. Wyznaczanie patroli	55
46. Oficerowie kontrolni	56
47. Eskorty i konwoje. Zasady ogólne	57
48. Służba eskort i konwojów	58
49. Konwojowanie przytrzymanych, aresztantów, więźniów i jeńców	59
50. Stosunek wojskowych władz terytorialnych do eskort i konwojów	63

Referent: *mjr Pietraszun*

Redaktor techniczny: *kpt. Misztal*

Korektor: *Puch*

ZAKŁADY GRAFICZNE WINW — ODDZIAŁ W ŁODZI

L. 131/46.

75
11
63.

cz. 6

10090/
1

